

dispositione dubitatur, quia adest via et spes, fore ut dilata absolutione, brevè illi certò dispositi redeant, et absolvantur; sed quoad hos semifatuos, et pueros nondum perfectè rationis compotes, deest hæc via et spes, fore, ut brevè afferant hanc certam dispositionem. Imò non improbabiler dicunt *Sporer, Maz. ll. cc. et Gob. Dian. et Schild. ap. Croix n. 1797*, posse absolvi sub conditione huiusmodi pueros, etiamsi afferant peccata tantùm levia, ne diu priventur gratia sacramentali, et ne maneat in mortali, si fortè habeant, ut loquitur *Lugo l. c.* Dico 4. probabiliter posse sub conditione absolvi (ut censent *Bon. p. 3. n. 1.*) pœnitentem pium, qui aliquas tantùm imperfectiones confitetur, de quibus dubitatur, an pertingant ad venialia; hoc tamen non admitterem sæpe, neque si ille posset materiam certam de vita antea præbere. Cæterùm, cùm pœnitens non dat materiam certam, non tenetur Confessarius eam exquirere, ut absolvat; et casu quo exquisierit, et non repererit certam materiam, ait *Spor. n. 56*, non tenetur absolvere sub conditione, cùm pœnitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam, aut saltem dubiè necessariam.

DUBIUM II.

QUÆ CONTRITIO REQUIRATUR.

455. Vide quæ habentur apud Busemb. de Dolore, et Proposito,

§. I.

De quæstionibus ad Dolorem pertinentibus.

454. Quid sit Pœnitentia ut virtus? et quid ut Sacramentum?
— 455. Qu. I. An contritio consistat in dolore, vel in detestatione?
— 456. Qu. II. Ex quo motivo elicienda sit contritio? — 457. Qu. III. Quando obliget præceptum contritionis? Dub. 1. An obliget extra periculum mortis? Et an ejus dilatio sit speciale peccatum? Dub. 2. An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione, teneatur deinde elicere contritionem? Dub. 3. An præceptum contritionis obliget in diebus festis? — 458. Qu. IV. An ad justificationem requirantur singulæ contritiones ad singula peccata? — 459. Qu. V. An in Confessione requirantur explicitè actus Fidei, et Spei? — 460. Qu. VI. An in Sacramento sufficiat attritio sine amore prædominante? — 461. An quælibet Contritio deleat peccatum extra Sacramentum? — 462. Et an peccatum possit consistere cum caritate prædominante, si sit remissa? Solvuntur objectiones, ubi probatur, amorem inchoatum concludi in attritione. — 463. Qu. VII. An sufficiat attritio ex metu pœnarum temporalium? — 464. Qu. VIII. An Sacramentum pœnitentiæ possit esse aliquando validum et informe? — 465. Qu. IX. An dolor debeat præcedere ad Confessionem? — 466. Qu. X. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret? — 467. Qu. XI. An pœnitens debeat

elicere actum doloris cum intentione se confitendi? — 468. Qu. XII. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem? — 469. Qu. XIII. Quomodo eliciendus sit dolor in Confessione venialium? Dub. 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore? Dub. 2. An in Confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio? An sufficiat dolere de frequentia? *ibid.*

§. II.

De quæstionibus ad Propositum.

450. Qu. I. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum? — 451. Qu. II. Quæ sint conditiones requisitæ ad verum propositum? Et sunt I. Ut sit *Firmum*. Quid si pœnitens credat certò se relapsurum? II. Ut sit *Universale*. An requiratur universale propositum de mortalibus? III. Ut sit *Efficax*. — 452. Qu. III. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi? Dub. 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi? Et quæ occasio vitari debeat? — 453. Dub. 2. An possit absolvi, qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem? — 454. Dub. 3. An qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi? — 455. Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria? Præsertim causa suæ artis, vel Officii. — 456. Sententia tenenda circa absolutionem his differendam. — 457. Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus? — 458. Adnotatur doctrina S. Caroli Borromæi. — 459. Qu. IV. Quomodo se gerere debeat Confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate; et quomodo cum Recidivis? An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis? — 460. Quæ sint signa extraordinaria? — 461. Quæ certitudo dispositionis pœnitentis sufficiat ad eum absolvendum? — 462. An liceat differre absolutionem pœnitenti disposito sine ejus consensu? — 463. An expediat, vel ne, sæpius differre absolutionem? — 464. Cur potius differenda est absolutio iis qui sunt in occasione extrinseca, et non Recidivis ex fragilitate intrinseca?

455. — « SUPPONO, quòd Contritio in communi sit dolor, ac » detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, ut habet » *Trident. sess. 14.* Ubi eam dividit in perfectam, quæ absolute » sic dicitur; et in imperfectam, quæ attritio dicitur. Perfecta » est, quæ elicitur ex motivo caritatis propter Deum summè » dilectum: et hæc ex se sola mox justificat, etsi cum voto, et or- » dine ad confessionem, quam deinde facere teneris. Imperfecta » est, quæ ex inferiore motivo, supernaturali tamen, concipitur. » « Resp. Ad Sacramentum hoc sufficit, et requiritur saltem » attritio formalis, supernaturalis, efficax, et universalis, respec- » tu mortalium, concepta in ordine ad confessionem, vel saltem » absolutionem. Est communis. Vide *Bon. d. 5. q. 5. et Schol.* ac » colligitur ex *Trid. l. c.* »

Unde resolves :

- « 1. Non requiritur contritio existimata, ut voluit *Gabr.*
 « 2. Non sufficit 1. Attritio existimata tantum, licet inculpabiliter; quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec desiderium absolutionis, sine affectu ad peccata : idque etiamsi tantum confitearis venialia, ut habet sententia communis contra *Angles* et quosdam alios, quos sequitur *Tamb. l. 1. exped. conf. c. 3.* Vid. *Dian. p. 9. t. 9. R. 31.* Unde peccat graviter, qui etiam sola venialia, vel sola mortalia aliàs confessa sine omni formali dolore confitetur, quia non ponit materiam Sacramenti, et saltem periculo sacrilegii se exponit. Ita *Card. de Lugo d. 14. sect. 8. etc. commun.* Vid. *Dian. p. 3. t. 4. R. 116. Bon. d. 6. qu. 3. sect. 1. p. 3.* Non tamen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum sibi pœnitens est conscius, *Suar. Laym. Lugo.* Imò notat *Tamb. l. c.* satis esse de uno veniali dolere formaliter, etsi plurium sis conscius, de quibus nec dolorem, nec propositum emendandi habeas sive ea confitearis, sive non.
 « 3. Non absolvitur, qui dolet, licet intensissimè, tantum propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales præcisè, etsi ex inculpabili ignorantia : quia non est dolor supernaturalis; nec ignorantia, aut bona fides potest supplere defectum essentialem. *Bonac. l. c. etc.* Limitat tamen *Regin. cum Tamb. de exp. conf. l. 1. c. 1.* nisi doleas propter istas, ut à Deo inflictas, vel infligendas.
 « 4. Ad attritionem non requiritur ulla intentio, vel duratio temporis, ut vult *Durand.*
 « 5. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *Angles;* sed sufficit unus actus de omnibus simul sumptis, etiam oblitis : ideoque peccat graviter, qui sciens prudens non atteritur universaliter de omnibus mortalibus nondum remissis. *Bonac. etc. l. cc.*
 « 6. Non sufficit dolere, quòd non doleas, ut habent *Navar.* et *Sa.* nec velleitas non peccandi. Ratio utriusque est, quia non est dolor de peccatis commissis, cum quo affectus ad ea stare potest. *Henriq. Vasquez, Bon. loc. cit. n. 7.* Ubi rectè notat, cum actu, quo quis dolet se non dolere de peccatis, plerumque conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi pœnitens eum non dignoscat.
 « 7. Etsi dolor hic debeat esse summus appetitiivè, ita ut nihil magis detesteris, quàm peccatum, malisque omnia mala hujus mundi perpeti, quàm mortaliter contra Deum peccare; non tamen opus est, imò non expedit, particulares facere colationes : v. g. mallet hoc, vel illud malum subire, quàm mortaliter peccare; quia periculosæ sunt. * (*Et hoc est commune apud omnes cum S. Th., Bonac. etc. apud Croix n. 731,* nempe non expedit comparationem explicitam inter peccatum et alia

- » mala, se determinando, potius quàm peccatum eligere hæc mala in particulari; et tantò minus eligere infernum, quia secundum præsentem Dei providentiam, cum infernus sit destinatus iis qui sunt firmati in peccato per æternum odium erga Deum incongruè homo ad vitandum peccatum eligeret infernum, in quo non posset manere sine peccato.) *
 « 8. Qui non vult occasiones proximas peccandi à se amovere, vel non remittere ex animo, vel non restituere aut satisfacere, quibus debet, vel non habet formale (licet probabiliter cum *Lugo l. c. sect. 5. Laym. Dian.* aliqui dicant virtuale in contritione universali inclusum sufficere, saltem quando non occurrit cogitatio de peccatis vitandis) propositum peccata mortalia (quando talia confitetur) vitandi efficax, id est, cum quo non possit consistere affectus actualis erga aliquod mortale, non est sufficienter attritus. Ratio est, quia non est dolor et detestatio efficax, quippe cum quo possit stare voluntas peccandi, nec is se ex toto corde convertit ad Deum, detestans peccatum super omne detestabile. *Suar. Fern. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. Diana p. 3. t. 4. R. 119. etc. commun.* Et licet sola venialia confitearis, teneris tamen sicut dolorem, ita etiam propositum, saltem virtuale, circa illa habere. *Card. de Lugo d. 14. sect. 8 et 9. et alii.*
 « 9. Redire sæpe cum eodem mortali non est certum indicium deesse attritionem, etsi sit magna præsumptio, præsertim in iis qui coguntur confiteri à parentibus, magistris, etc.; item in iis, qui aliquoties moniti concubinam non separant, aut restitutionem non faciunt, quibus proinde absolutio differenda est, nisi id actu præsent. Quanquam possint esse alia signa veri doloris, v. g. si media præscripta sint adhibita, occasiones vitæ, si numerus peccatorum imminutus, si pœnitens omnino asserat, cui plerumque credi debet, cum ipse sit sui accusator, defensor, et testis; qua in re opus est magna prudentia Confessarii, ne pœnitentem severitate avertat, neque etiam lenitate seducat, et peccet, pereatque cum illo. *Suar. in 3. p. d. 32. sect. 2. Sanch. l. 2. in dec. c. 32. et l. 3. c. 5. Card. de Lug. l. c. num. 166 et 169.* contra quorum, aliorumque communem sententiam, docent apud *Dian. Vivaldum, et Joannem Sanc. d. 10. n. 16.* posse toties, quoties confitetur, absolvi, etiamsi nullus appareat profectus; eò quòd sine illo possit esse verum propositum, sicut est in iis, qui venialia semper afferunt eadem. Verum id probare non ausim * (ob damnatas nuper ab *Innoc. XI. Proposit. 60 et 61.*) *, nec videtur esse par ratio. Vide *Conin. d. 2. d. 14. Dian. p. 1. t. 7. R. 55. et p. 2. t. 2. miscel. R. 45. et p. 3. t. 4.*
 « 10. Absolvendi sunt ii, qui ex officio, domo, vel negotio, in quo propinquum peccati periculum imminet, discedere nolunt, eò quòd sine maxima difficultate non possint, parati interim media præscribenda adhibere. Ratio est, quia occasio, etiam propinqua, non necessitat ad peccatum, ideoque stare potest

» cum proposito peccata vitandi. Nec refert quòd quis putet, vel
 » timeat se unum vel plura peccata non vitaturum, quia propo-
 » situm est actus voluntatis: existimatio autem illa est actus in-
 » tellectus, qui ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabi-
 » litatem, non necessariò consequitur. Interim qui certus est,
 » impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam
 » deserere, nisi velit perire. *Laym. l. c. Lugo l. c. n. 152.*

« 11. Non requiritur dolor sensibilis; sufficit enim intellec-
 » tivus: qui cum sit internus ac spiritualis, scrupulosi non facile
 » debent angī, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eò
 » quòd nullum sentiant.

« 12. Is qui nihil cogitans de confessione, attritionem elicit,
 » non referens eam ad Sacramentum, non potest sine novo do-
 » lore ad id accedere, quia pars debet referri ad compartem. Ita
 » *Suar. d. 20. sect. 4. Bon. d. 5. q. 3. p. 2.* Contrarium tamen
 » videtur docere *Card. de Lug. d. 14. sect. 4. n. 37*, quod non est
 » improbable. *Tamb. l. 1. c. 2.*

« 13. Non sufficit ad Sacramentum dolor qui sequitur absolu-
 » tionem, imò secundum sententiam saltem tutiorem, quam do-
 » cet *Laym. lib. 5. c. 4. et Coninc.* debet antecedere etiam confes-
 » sionem, etsi contrarium etiam probabiliter doceant *Vasq. Fill.*
 » *Fag. Card. de Lugo de pœnit. d. 14. sect. 2. et Gasp. Hurtad.*
 » *d. 6. diff. 5. apud Dian. et Escob. t. 7. R. 6.* Unde pœnitentes
 » initio ad dolorem excitandi, aut si post peccatorum narrationem
 » fiat, repentant verbo confessionem, dicendo se dolere de peccatis
 » expositis. Vide *Laym. l. c.*

« 14. Probabile est, eum qui paulò ante confessus iterum con-
 » fitetur, vel eadem peccata, vel quæ exciderant, quibus ante
 » (explicitè, et in particulari) non doluit, non teneri elicere no-
 » vum dolorem; *Card. de Lugo d. 14. sect. 3. Dian. p. 9. t. 3.*
 » *R. 50 et 51*, et consequenter potest moribundus propter pericu-
 » lum instantis mortis absolvi, audito tantum uno alterove
 » peccato, et deinde si superstes maneat, auditis reliquis iterato
 » absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tamb. »*

Hic plures occurrunt quæstiones magnopere scitu necessariæ
 ad praxim, tum ad Dolorem, tum ad Propositum in Confessione
 requisitum pertinentes; Unde distinctè de iis agere oportet.

§. I.

De quæstionibus circa Dolorem.

434. — Ante omnia oportet advertere, quòd pœnitentia
 duplici sensu accipitur; nempe ut Virtus, et ut Sacramentum.
 Ut Virtus definitur: « Virtus tendens in destructionem peccati
 » in quantum est Dei offensa, medio dolore, et satisfactione. »
 Ut Sacramentum verò definitur: « Sacramentum consistens in ac-
 » tibus Pœnitentis; et Sacerdotis legitimè absolventis in modum
 » iudicii. » Pœnitentia quidem ut Virtus fuit omni tempore
 necessaria necessitate mediū ad Salutem in Lege autem Evan-

gelica ut Sacramentum est pariter necessitate mediū necessaria
 omnibus lapsis in mortale post Baptismum, saltem in voto, si
 non possit suscipi Sacramentum in re.

435. — Quær. I. An Contritio consistat in dolore, vel in de-
 testatione? Alii dicunt consistere in dolore, qui præsupponat de-
 testationem, ut *Gonet d. 7. n. 6. etc. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 657.*
 Alii verò dicunt consistere in detestatione, quam sequitur dolor;
 et hæc sententia est satis communis et verior videtur cum *Suar.*
de pœnit. d. 4. sect. 1. n. 7. Sporer n. 67. Holzm. n. 493. ac Nao.
Caj. Reg. Gob. etc. ap. Croix l. c. ex D. Th. 3. p. q. 87. art. 1.
 ubi docet: « Exigitur ad remissionem, ut homo actualiter pec-
 » catum commissum detestetur. » Ratio, quia non quidem dolor
 est causa detestationis, sed detestatio est causa doloris, et dolor
 ideo est utilis, quia procedit à peccati detestatione, quæ princi-
 paliter est abolitio culpæ, cum sit velle non peccasse. Cæterum,
 ut rectè dicunt *Frass. t. 10. p. 529. cum Vega, et Holzm. Sporer*
ac Croix loc. cit. cum Con., non dubitandum, quin in Contritione
 utrumque requiratur, tam dolor, quàm detestatio; et quòd revera
 in uno alterum exercitè contineatur; qui enim suum detestatur
 peccatum, necessariò de ipso dolet; et è contra, qui de peccato
 dolet, illud necessariò detestatur.

436. — Quær. II. Ex quo motivo debeat elici actus perfectæ
 Contritionis? Prima sententia, quam tenent plures, dicit posse
 elici ex motivo cujuscumque Attributi Divini offensi, Justitiæ,
 Sapientiæ, Misericordiæ, etc. Et meritò hanc probabilem pu-
 tant *Suar. d. sect. 2. num. 13. et Lugo d. 5. n. 4.* Ratio, quia
 ille qui diligit Divinam Justitiam, vel Misericordiam propter
 Deum, jam Deum diligit, cum Misericordia et Justitia Divina
 sint ipse Deus; ergo qui dolet de peccato ob Dei Misericordiam,
 vel Justitiam offensam, non jam ex motivo concupiscentiæ, sed
 propter Deum dolet. Secunda verò sententia communis et proba-
 bilior, quam tenent *Suar. l. c. Vasq. q. 85. art. 2. n. 45.* (qui
 vocat oppositam erroneam) et *Croix n. 722. cum Arriaga, Dic.*
 et aliis passim, docet Contritionem debere omnino procedere ex
 solo motivo Caritatis; nempe Divinæ Bonitatis offensæ, quatenus
 hæc complectitur omnes Dei perfectiones. Ratio, quia ex *Trid.*
sess. 14. c. 4. requiritur, ut Contritio sit Caritate perfecta, id
 est informata; objectum autem Caritatis, ut communiter docent
 DD. utque diximus *Tom. 1. l. 2. n. 24. v. Objectum*, est Deus
 quatenus est infinita Bonitas, nempe radix et aggregatio omnium
 perfectionum.

437. — Quær. III. Quando obliget præceptum Contritionis?
 Per se loquendo, certum est apud omnes, obligare in articulo
 mortis, vide *Salm. de pœnit. c. 1. num. 31.* et alios passim. Per
 accidens verò, communiter dicunt DD. obligare I. Quando
 aliquis esset in mortali et deberet Sacramenta ministrare, vel
 aliquod Sacramentum vivorum suscipere, ita *Bon. d. 5. q. 5. s. 1.*
p. 2. cum Vasq. Val. et Fill. ac Salm. cum Pal. et Laym. etc.
 communiter. II. Quando quis graves pateretur tentationes, quas

vitare non posse putaret, nisi actum Contritionis eliceret. *Laym. c. 2. n. 1. et Salmant. n. 32. cum Cano, Pal. Fill. Med. etc.*
 III. Quando quis tenetur elicere actum Caritatis erga Deum, tunc enim, occurrente memoria peccati, tenetur suum peccatum detestari, ut rectè ait *Holz. pag. 131. num. 518.*

Dubitar 1. An extra periculum mortis obliget unquam præceptum Contritionis, et ejus dilatio sit speciale peccatum. *Prima sententia affirmat, quam tenent Juenin. t. 9. p. 416. Ronc. de pœnit. c. 1. q. 3. R. 2. Antoine p. 498. Conc. t. 9. pag. 51. n. 5. cum Carden. Vitass. et Merch. item Ales. et Gabr. apud Salm. c. 1. n. 46.* Probatur 1. ex illo: « Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem, subito enim veniet ira illius. » *Eccli. 5.* Probatur 2. ex præcepto Caritatis, quod sine dubio obligat per se sæpius in vita, ergo etiam sæpius obligat præceptum Contritionis. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Navar. cap. 1. p. 2. num. 5. vers. Dixi, item Cajet. et Durand. apud Pal. p. 3. n. 9,* qui probabilem putat. Censeo autem has sententias facile posse conciliari. Per se loquendo peccator differens pœnitentiam extra periculum mortis probabiliter non committit speciale peccatum cum secunda sententia. Ratio, quia præcepta affirmativa, ut docet *D. Th. in 4. dist. 17. q. 3. a. 1. q. 4.* debent habere tempus determinatum, in quo debeant impleri, nullibi autem constat quale tempus sit determinatum ad huic præcepto Contritionis satisfaciendum: Unde idem S. Doctor 2. 2. *qu. 14. art. 2.* dixit impœnitentiam finalem non esse peccatum speciale, his verbis: « Impœnitentia non quidem eo modo quo dicit permanentiam in peccato usque ad mortem..., sic non esset speciale peccatum, sed quædam peccati circumstantia, » etc. » Id tamen sanè intelligendum, præciso præcepto positivo: nam ex præcepto annuæ Confessionis ab Ecclesia præscriptæ quisque procul dubio tenetur ad pœnitendum, saltem semel in anno. Hoc tamen est per se loquendo, sed per accidens puto nullo modo excusari à mortali, qui existens in mortali per notabile tempus differret pœnitentiam. Tum quia peccaret contra præceptum Caritatis erga Deum, quod saltem pluries in anno quemcumque obstringit, juxta dicta *Tom. 1. l. 2. n. 8.* Tum quia in super peccaret contra Caritatem erga seipsum, cum se exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus succumbendo: ratio patet ex eo quod docet *D. Th. 1. 2. q. 109. art. 8.* (quem sequuntur *Gonet, Ronc.*) ubi ait: « Sine gratia justificante, quòd diu maneat absque peccato mortali esse non potest. » Unde *D. Gregorius super Ezech. Holz. 11. dixit: « Peccatum quod mox per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit. »* Quale autem sit hoc notabile tempus, valde DD. discrepant. *Conc.* putat esse hebdomadam; idem videtur sentire *Ronc.* dicens esse spatium multorum dierum; sed *Salm. c. 1. n. 55. Pal. 3. nu. 9. cum Laym. et Elb. n. 54. cum Lugo, Henno, etc.* putant excusari, qui satisfacit Confessionis annuali: et huic opinioni videtur adhærere *D. Th. in l. c. in 4. Sent.* Sed ego non

omnino acquiesco, spatium enim satis notabile mihi videtur, ut quis per tantum temporis existens in mortali possit vitare periculum in alia facile relabendi. Nec valet dicere, quòd Ecclesia pro omnibus indistinctè determinaverit tempus anni; nam Ecclesia hoc tempus solùm determinavit ad obligationem Confessionis, non autem pœnitentiæ. Non nego tamen quòd peccatores, præsertim rudes, ab hoc peccato dilatæ pœnitentiæ ob inadvertentiam ut plurimum, imò fere semper excusari possunt.

Dubit 2. An qui in articulo mortis susceperit Sacramentum Pœnitentiæ cum Attritione (supposito quòd Attritio sine caritate prædominante sit sufficiens dispositio, juxta dicenda in qu. V.), teneatur insuper elicere actum Contritionis? *Prima sententia affirmat, et hanc tenent Suar. d. 14. sect. 6. n. 18. Sanch. Dec. t. 1. l. 1. c. 1. n. 34. Bon. q. 5. v. 2. n. 5. Conc. t. 9. p. 56. n. 5. Ant. p. 498. R. 2. et Val. Fill. etc. ap. Salm. c. 1. n. 35.* Ratio, quia ex lege caritatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quærere remedia, ut ab omni periculo se liberet æternæ damnationis. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Lug. d. 7. nu. 163. Laym. c. 11. n. 7. Pal. p. 3. n. 5. Ronc. c. 1. q. 4. Sporer n. 174. Holz. n. 546. Escob. l. 14. n. 130. et Salm. c. 1. n. 39. cum Conc. Becc. Salas, Fag. Turr. et aliis pluribus, valdeque probabilem putat Suar.* Ratio, quia, posito quòd sit moraliter certa sententia, quòd simplex Attritio sufficiat in Sacramento ad Gratiã consequendam, nullum in hoc adest mortale periculum salutis: Homo autem quocumque tempore, sive vitæ sive mortis, non tenetur nisi ad eligenda media salutis tuta, non autem tutiora. Utraque sententia est probabilis, sed prima omnino est consulenda, cum agatur de summo salutis negotio, cujus periculum est irreparabile. Imò dico esse omnino sequendam ab eo, qui esset in actuali articulo mortis: tunc enim quisque tenetur elicere actum caritatis (ut tenendum cum *Suar. n. 4. Holz. n. 141. et Spor. n. 35. cum Harch. etc.*), cui nemo potest satisfacere si occurrente memoria peccati, ex eodem caritatis motivo peccatum non detestetur.

Dubit 3. An in diebus festis obliget præceptum Contritionis? Affirmant *Marsilius, P. Soto, etc. ap. Salm. c. 1. n. 49,* quia observantia Festi ideo instituta est, ut animæ sanctificentur. Sed negant communiter *Canus, Dom. Soto, Armill. Suar. Vasq. Bon. Reg. etc. cum Salm. l. c.* quia finis præcepti non cadit sub præcepto. Vide dicta *Tom. 2. l. 3. n. 264.*

Dubitat 4. An votum Confessionis in Contritione debeat esse explicitum. Certum est ex Trident. *sess. 14. c. 4.* peccata non remitti nisi ex voto Sacramenti Pœnitentiæ: dubium est an hoc votum explicitè sit habendum? Affirmant *Canus p. 4. q. 2. et Tourn. in Praelect. Theol. t. 9. p. 104,* quia illa, quæ de necessitate medii sunt necessaria, explicitè proponenda sunt eis quibus lex jam est manifestata. Negant verò communiter probabilius *Bon. p. 3. n. 8. Gonet a. 5. et Salm. c. 2. nu. 23. cum Scoto, Suar. Soto, Navar. Alensi, Adrian. Fill. Med. et aliis.* Ratio 1. quia ex ipse

Trident. habetur, votum hoc includi in Contritione, dum ibi sic dicitur: « Reconciliationem (quæ per contritionem perfectam » obtinetur) ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa » includitur, non esse adscribendam. » Quod in alio includitur, implicitum est, non explicitum. Ratio 2. quia illi, qui habet notitiam Confessionis, non est necesse, ut dum conteritur, Confessionis recordetur, sed sufficit ut illam non excludat; ergo ad Contritionem non est essentielle ad remissionem peccati, quod votum Confessionis sit explicitum.

158. — Quær. IV. An ad consequendam justificationem requirantur ad singula peccata singuli actus doloris? Affirmant *Sylo. in 3. part. q. 2. a. 6. concl. 1. et Angles ap. Bus.* ut supra. Alii autem, ut *Sotus, Canus, Med. ap. Suar. d. 4. sect. 8. n. 4.* dixerunt saltem requiri unum actum doloris, qui detestetur omnia peccata distinctè cognita. Verùm omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tradunt *Suar. n. 8. Laym. c. 6. n. 3. Conc. v. 66. n. 7. Juen. de Sacr. Pæn. Caj. 1. 2. q. 113. a. 5 et 3. p. q. 87. a. 1. Holz. n. 449. Spor. n. 89. Croix n. 737. et Elbel p. 215. n. 79. cum Soto, Mastr.* et aliis passim. Omnes hi docent non esse quidem opus adhibere ad singula peccata singulos actus doloris, quod *Cajet.* dicit fore ridiculum; nec requiri, ut dolor referatur ad peccata distinctè recogitata, sed sufficere de omnibus universaliter pœnitere. Et hanc sententiam *D. Thomas*, licet contrarium (ut infra dicemus) videatur indicare, tamen in *Op. de Veritate q. 29. a. 5. ad 4.* expressè docet, sic dicens: « Omnia » peccata conveniunt in aversione à Deo, ratione cujus gratiam » impediunt; unde ad justificationem non requiritur, quòd in ipso » justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet, sed » sufficit quòd cogitet de hoc, quòd per culpam suam est aversus » à Deo. Recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel » præcedere, vel saltem sequi justificationem. » Intellige in ordine ad justificationem, ut rectè explicant *Suar. Croix, et alii.* Idem docuit *Catech. Rom. §. 3.* ubi, quamvis antecederet hortetur, ut peccator sua crimina singulatim detestetur, tamen ibidem sic subdit: « Is enim (Deus), cum nostræ salutis cupidissimus sit, » nullam moram ad tribuendam veniam nobis interponit, sed » peccatorem paterna caritate complectitur, simul atque se » collegerit, et universè peccata sua detestatus, quæ deinde alio » tempore (si facultas erit) singula in memoriam reducere (id » est ad confitendum) ac detestari in animo habeat, ad Deum » se converterit. »

Hæc sententia probatur 1. ex illo: « Impietas impii non nocet ei, in quacumque die conversus fuerit. » *Ezech. 33.* Unde dixit *S. Leo, Epist. 82. c. 4.* « Apud Deum nullas patitur » moras vera conversio. » Et *S. Jo. Chrysost. Epist. 5.* « Deum » quantulamcumque, quamlibet brevi tempore gestam pœnitentiam non respuere. » Probatur 2. rationibus. Ratio prima est illa quam supra affert *D. Thomas*, nempe, cum peccata consistant in aversione à Deo sufficit ad gratiam repetendam,

ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; si enim peccator per primam conversionem gratiam non recuperaret, sequeretur quòd eodem tempore ipse esset conversus, et aversus. Præterea, cum peccator per primum actum se convertit ad Deum, nihil ei obstat quominus veniam saltem illius peccati consequatur, peccata autem mortalia nequeunt remitti unum sine alio; unde necesse est, ut ad primum actum una simul omnia remittantur. Ratio secunda, quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis versati fuissent in peccatis, impossibile esset statim converti ad Deum, cum impossibile sit brevissimo tempore singula peccata detestari, aut singula in memoriam revocare: sed oppositum constat ex scripturis; nam plures peccatores, etsi multis peccatis gravati, tamen subito justificati fuerunt, ita accidit *Magdalenæ, Latroni, Paulo, et præsertim Davidi*, qui statim ac dixit, *peccavi Domino*, respondit *Propheta, Dominus quoque transtulit peccatum tuum. 2. Reg. 12. v. 13.* Ratio 3. quia aliàs quisque à peccatis occultis non posset per dolorem universalem mundari, sed Trident. *sess. 14. c. 5.* docet oppositum, dicens: « Reliqua autem peccata, quæ » diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem Confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum » Propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine. » Si ergo dolor universalis valet delere peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non singulatim? Ratio 4. et intrinseca est, quia (ut bene docet *P. Suarez*), cum quis dolet de suis criminibus ex motivo generali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata sua singula detestatur; actus enim ille doloris ad omnia et singula se extendit. Et hæc ratio est ejusdem *D. Th. in 4. dist. 17. q. 2. a. 3. q. 5. ad 2.* ubi dicit: « In » Contritionis motu subitaneo, quamvis non actualiter distinctio inveniri possit, tamen invenitur secundum quod singula » peccata ordinem habent ad illud, de quo in illa contritione » generali contrito dolendum occurrit, scilicet de offensa Dei. » Unde addit, quòd sicut qui aliquam communitatem diligit, virtute singulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de singulis dolet. Nec obstat illud, quod dicit *D. Th. 3. p. q. 87. art. 1.* ubi quærens, utrum peccatum veniale possit remitti sine pœnitentia, respondet: « Exigitur autem ad remissionem peccati » mortalis perfectior pœnitentia, ut scilicet homo actualiter » peccatum mortale commissum detestetur, quantum in ipso est, » ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememoranda singula peccata mortalia, ut singula detestetur. » Etenim sapienter *Cajet.* explicat eo loco, quomodo intelligendus sit *S. Doctor*: « Hoc potest (inquit) dupliciter intelligi, vel quòd quot fuerint peccata, tot oporteat esse detestationes, et hoc est ridiculum asserere; vel quòd quodlibet peccatum terminet detestatio; et hic est sensus litteræ, ita quod sicut in Confessione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione: iste unicus Confessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationes; ita

quoad actus interiores, dum peccatori displicent mille fornicationes, actualiter detestatur singulas illo uno et eodem actu. » Illud autem quod dicit D. Thomas : « Diligentiam adhibeat ad » rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur ; » necessario intelligi debet de rememoratione necessaria ad Confessionem ; nam non bene detestaretur peccata, qui illorum sigillatim non curaret reminisci, ut ea confiteretur ; id enim patet ex alio textu ejusdem S. Doctoris supra allato, ubi loquens de remissione peccatorum extra Sacramentum, dicit : « Recogitatio autem singulorum debet præcedere vel saltem sequi » justificationem. » Si igitur recogitatio singulorum peccatorum potest sequi justificationem, consequenter non est necessaria ad ipsorum remissionem ; sed tantum ad Confessionem, in qua singulatim cum detestatione peccata explicari debent.

Cæterum bene advertit P. Concina l. c. consultum esse peccatorum deformationem meditari, ut facilius detestationem concipiamus, exceptis tamen peccatis luxuriæ, ut omnes admonent, ne eorum fœtor maleficus animam inficiat. Dicit autem Tamb. Meth. Conf. l. 1. c. 1. §. 2. n. 5. non esse inculcandum peccatori, ut specialiter doleat de peccato cui magis adhæret, ne ex inductione ad illud magis detestandum, pœnitentem periculo exponat ad illi magis adhærendum, sed merito Conc. ait p. 237. n. 13. hanc doctrinam non esse sanam, quia pœnitens, qui majori passione afficitur erga aliquod peccatum, nisi inducatur ad speciale illius detestationem, remanente affectus radice, de facili ad vomitum redibit.

439. — Quær. V. An ad consequendam gratiam in Sacramento Pœnitentiæ præter dolorem requirantur etiam explicitè actus fidei et spei? Affirmant Concina p. 166. n. 30. Hurt. d. 6. diff. 8. et Torres de Fide d. 32. d. 3. et alii, quia ex Trid. peccatores se parant ad justificationem, « credentes vera esse quæ » divinitus revelata et promissa sunt... fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore. » Negant verò Bon. d. 3. in præc. 1. q. 2. n. 9. Azor. l. 8. c. 7. q. 6. et Escob. l. 14. n. 103. cum Fill. et Mald. quia, ut dicunt, nulla sufficienti ratione probatur actus fidei et spei in Confessione explicitè requiri. At ipse Escob. et Lugo rectè dicunt (has sententias optime conciliando) quòd, cum quis accedit ad Confessionem verè pœnitens, necessariò elicit explicitè (non jam reflexè, sed quidem exercitè) actus fidei et spei ; cum enim accedit ad recipiendam remissionem suorum peccatorum, procul dubito explicitè etiam credit virtute Sacramenti illa sibi remittenda, et explicitè sperat per Sacramentum Deum remissurum sibi peccata propter merita Christi.

440. — Quær. VI. An ad ritè suscipiendum Sacramentum pœnitentiæ requiratur contritio, vel an sufficiat attritio? Certum et commune est apud DD. non requiri contritionem perfectam sed sufficere attritionem. Quæstio magna est, an sufficiat attritio sine amore inchoato, qui oriatur à caritate prædominante, quamvis

remissa (Prima sententia negat, et hanc tenent Juenin. de Sacr. Pœn. qu. 2. c. 4. n. 2. §. 1. et 2. Merbes. p. 38. Cons. 3. Morin. lib. 8. c. 4. n. 2. Habert de pœnit. c. 4. §. 4. Antoine p. 500. Reg. et Con. t. 9. p. 68. ex n. 1. cum aliis. Rationes hujus sententiæ patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam, quam sequimur. Secunda sententia fere communis affirmat, et hanc tenent Canus Relect. de pœnit. p. 1. Gonet Man. t. 6. p. 410. Petr. t. 4. p. 103. (qui asserit illustriores ex antiquis Theologis huic adhæsisse) Tourn. in Prælect. Theol. t. 9. p. 126. Frassen. t. 10. p. 553. q. 2. Wigand tr. 13. n. 44. Cabass. Th. J. c. 6. ex n. 11. cum Val. Viquer. Tol. et Nav. Suar. de pœnit. de 15. s. 14. n. 12. Laym. c. 3. art. 2. Abelly. c. 5. s. 10. (cum communi ut ait) Lugo d. 7. n. 273. (qui dicit contrariam post Trid. non esse amplius probabilem) Pal. p. 3. num. 3. Bon. qu. 1. p. 2. Anacl. pag. 505. n. 47. Holzm. n. 575. (qui vocat moraliter certam) Roncag. c. 4. q. 1. Elbel n. 60. Salm. cap. 1. num. 22. Vioa qu. 3. art. 3. n. 7. et Croix ex n. 873. cum aliis innumeris. Hi dicunt sufficere attritionem, quæ oriatur ex motivo honesto et supernaturali, nempe ex metu gehennæ, aut amissionis æternæ beatitudinis, aut consideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitæ, non tamen sine aliquo initiali Dei amore, absque eo quòd sit prædominans. Huic sententiæ apertè favet D. Th. in Quodl. 4. art. 1. ubi postquam dixit, « quòd per solam contritionem » nem dimittitur peccatum, antequam absolvatur, » addit : « Quandoque contingit, quòd aliqui non perfectè contriti virtute » clavium gratiam contritionis consequuntur. » Distinguit ergo S. Doctor prout pariter distinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter contritionem perfectam quæ extra Sacramentum justificat, et imperfectam quæ justificat in Sacramento, et hæc non alia quidem debet intelligi quam attritio, sicut intelligitur, et appellatur à Tridentino.

Prob. 1. ex eod. Trid. sess. 14. c. 4. ubi sic dicitur : « Docet » præterea, etsi Contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari priusquam » hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa » includitur, non esse adscribendam. Illam verò contritionem » imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis » peccati consideratione, vel ex gehennæ et pœnarum metu » communiter concipitur ; si voluntatem peccandi excludat cum » spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, et » Spiritus S. impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, se » tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam » parat. Et quamvis sine Sacramento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei » gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam disponit. » Obijciunt adversarii, quòd Concilium (ut refert Card. Pallavicinus) post magnam disceptationem delevit verbum sufficit,

antea in Decreto positum, et substituit verbum *disponit*, ideo dicunt Attritionem sine caritate disponere quidem, sed non sufficere ad Gratiam in Sacramento suscipiendam. Sed respondetur 1. cum *Gonet, Man. l. c.* quòd illud *disponit* idem significat ac *sufficit*, nam ea dispositio non potest intelligi de dispositione remota, cum Attritio etiam sine Sacramento, quatenus est Dei donum, remotè quidem disponat ad Gratiam, sicut disposuit Nivitas ad impetrandam remissionem pœnæ, ut dicit Concilium; ergo necessariò intelligenda est de dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento recipiendam. Et hoc patet, ut rectè advertit *Auctor Theol. pro usu Sem. Petrocor. de pœnit. cap. 5. qu. 3.* ex illis verbis, ut *Supra*: « Et quamvis sine Sacramento per se ad justificationem perducere nequeat etc. » Ergo cum Sacramento bene perducit; alia, si Concilium intellexisset de sola dispositione remota, incongruenter et ineptè protulisset, quòd Attritio, quamvis sine Sacramento nequeat justificare tamen cum Sacramento ad justificandum disponit; sed potius dicere debuisset, quòd Attritio, licèt sine Sacramento non disponat ad Gratiam impetrandam, disponit tamen cum Sacramento. Verùm patet Tridentinum hęc loqui de dispositione proxima; dum distinguit duplicem dispositionem ad Gratiam recipiendam, unam extra Sacramentum quæ est Contritio perfecta, cujus prius meminit, et aliam in Sacramento quæ est Attritio, et de qua posterius loquitur. Si ergo Concilium assignat Contritionem perfectam ut proximam dispositionem ad Gratiæ consecutionem extra Sacramentum, pariter assignat hęc Attritionem pro dispositione proxima ad Gratiam in Sacramento obtinendam. Præterea: Concilium distinguit inter Attritionem extra Sacramentum, et hanc esse dicit donum Spiritûs sancti, viamque parare ad justitiam, ac consequenter esse dispositionem remotam ad Gratiam (sicut est quivis actus bonus), licèt non sufficiat ad justificationem; Et inter Attritionem intra Sacramentum, et hanc vocat dispositionem ad gratiam in Sacramento recipiendam: Ergo hanc supponit dispositionem proximam, aliàs inutiliter distinxisset. Præterea: Contritionem, quæ est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, Tridentinum dicit esse materiam, vel quasi materiam hujus Sacramenti; deinde, licèt hanc Contritionem in perfectam et imperfectam dividat, attamen cum utrique competat Contritionis definitio, et utramque ut materiam assignet, sequitur, quòd etiam Contritio imperfecta proximè disponat ad Gratiam consequendam.

Id confirmatur patenter ab eodem Concilio *in eodem c. 4.* ubi post relata verba statim subditur: « Quamobrem falsò quidam » calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam » conferre. » Nequaquam autem Hæretici calumniabantur Scriptores Catholicos illos qui dicebant Sacramentum Pœnitentiæ gratiam conferre contritis, sed eos tantùm, qui dicebant conferre attritis; eò quòd aiebant hos pœnitentes non carere bono motu ac sufficienti dispositione ad gratiam in Sacramento impetrandam.

Sic enim Lutherus loquebatur: (*apud Frassen. to. 10. p. 864.*) « Tristitia ob fœditatem peccatorum, amissionem æternæ Beatitudinis, etc. facit hypocritam, imò magis peccatorem, et tales » indignè absolvuntur. » Et deinde ibidem improbabat eos, « qui » vocant attritionem hanc proximè disponentem ad contritionem. » Verùm S. Synodus declarat falsò his Scriptoribus ab Hæreticis calumniam inferri: Ergo horum sententiam Concilium consequenter apertè ab illorum calumniis vindicando approbavit. Hinc testatur noster SS. Papa Bened. XIV *de Synodo l. 7. c. 13. ex num. 6.* post Tridentinum omnes Scholas nostram sententiam plausu excepisse. Quapropter non immeritò *Cardenas, Salm. Viva, et Croix cum Tanner. Coninc. Propos. Prado, Salas, Suar. Less. Raynaud. Palao, Spor. Fillet. et aliis*, eam vocant moraliter certam, et oppositam post Concilium dicunt omnem probabilitatem amisisse. Hic autem advertendum, quòd Alexander VII, die 5 Maii 1667, prohibuit sub excommunicatione Sedi Apostolicæ reservata, ne quis « audeat alicujus theologicæ censuræ, alteriusve injuriæ aut contumeliæ nota taxare » alterutram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualem » dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta, quæ » hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem » dictæ dilectionis necessitatem. » Hoc tamen Decreto non prohibetur, quominus Patroni alterutrius sententiæ vocent suam veram, sive certam: Imò dicunt *Lugo de Fide d. 20. n. 104. Carden. in 1. Crisi d. 9. n. 297. Croix l. 1. n. 99. cum Hurt. Viva in Prop. 15. Alex. VIII. n. 33. in fin. et Holz. n. 542. v. Dixi*, non prohiberi quin opposita possit dici improbabilis et falsa, quia improbabilitas et falsitas non sunt censuræ Theologicæ. Præterquam quod Pontifex, dicendo sententiam negantem dilectionis necessitatem in attritione esse communem inter scholasticos, videtur (ut appositè advertit *P. Viva in d. Propos. 15. n. 33.*) quòd non solum illam toleravit, sed etiam quodammodo approbavit, saltem magnum pondus ipsi utique tribuit. Cum enim ageretur de sententia, quæ pertinet ad valorem Sacramenti, et testetur Alexander Scholasticos eam communius excepisse, consequenter testatur in scholis ipsam communius haberi pro moraliter certa; neminem enim latet in materia Sacramentorum illicitum esse sequi opinionem, quæ non sit vel tutior, vel moraliter certa: Saltem Pontifex, si aliter intendisset, id simpliciter asserendo, magnam dedisset ansam errandi in re tam gravi et ad praxim spectante, prout est materia proxima hujus Sacramenti, unde tot animarum pendet salus.

Probatur 2. ratione, quia Sacramenta id quidem efficiunt, et actu efficiunt quòd significant. Cum autem hoc Sacramentum ex Christi institutione sit Sacramentum *Mortuorum*, et per se primam valeat conferre gratiam, oportet (ut docet *D. Th. p. 3. q. 84. art. 3. ad 5.*) ut Sacerdos pœnitentem absolvens ostendat illum absolutum non solum significativè, sed etiam effectivè, id est, ut, ipso proferente formam absolutionis, verba illa non so-

lùm significant, sed etiam efficiant remissionem peccati. Hinc dicimus, quòd si attritio ad remissionem non sufficeret, et requireretur contritio, quæ extra Sacramentum hominem justificat, omnes pœnitentes deberent justificati accedere ad hoc Sacramentum. Nec valet dicere, quòd etiamsi pœnitentes semper justificati accederent, semper vi Clavium peccata remitterentur, cum doceat Tridentinum, Contritionem caritate perfectam non justificare sine Sacramenti voto (intellige explicito, vel implicito); nam respondetur, quòd si hoc esset, nunquam verificaretur Sacramentum Pœnitentiæ actu efficere quòd significat, scilicet absolutionem peccatorum. Præterea respondetur ex *cap. Si Presbyter, 12. et cap. Agnoovimus, 13. Caus. 29. q. 6.* quòd Julianus et Cœlestinus Papæ dicunt, Sacerdotem negantem absolutionem morienti eam postulanti, causam esse illius damnationis; ergo supponunt Pontifices, quòd esto moriens haberet votum Sacramenti, et dispositus esset ad absolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur; ergo absolutio actu peccata remittit.

441. — Hoc non quidem negant ipsimet adversarii, sed dicunt (et signanter *Sylo. in Suppl. D. Th. q. 5. ar. 1.*) quòd peccatum extra Sacramentum remittitur tantùm per contritionem perfectam nempe quæ oritur ex caritate intensa, non autem per contritionem quæ oritur ex caritate remissa, sive per attritionem ortam ex amore inchoato, qui, licet sit prædominans, sit tamen remissus. Sed respondetur, quòd omnis dolor, qui oritur ex caritate prædominante, est contritio justificans hominem extra Sacramentum, ut communiter docent DD. citati, ex *D. Th. qui pluribus in locis id non obscure docet; et enim in Suppl. qu. 5. art. 3. sic ait: « Contritio ut sæpe dictum est (q. 1. ar. 2. ad 1. » et q. 3 et 4. ar. 1.), habet duplicem dolorem; unum rationis, » qui est displicentia peccati commissi, et hic potest esse adeo » parvus, quòd non sufficiet ad rationem contritionis, ut si minus » displiceret ei peccatum, quam debeat displicere separatio à » fine; sicut etiam amor potest esse ita remissus, quòd non sufficit ad rationem caritatis; Alium dolorem habet in sensu, et » parvitas hujus non impedit rationem contritionis; quia non se » habet per se ad contritionem, sed quasi ex accidente ei adjunctur; et iterum non est in potentia nostra. » Deinde sic concludit: « Sic ergo dicendum, quòd quantumcumque parvus sit dolor » dummodo ad contritionis rationem sufficiat omnem culpam delict. » Sic ergo ex *D. Th.* ille, cui displicet separatio à fine, jam habet contritionem sufficientem ad peccatum delendum; ille autem, qui habet contritionem ortam ex caritate prædominante, jam ei magis displicet peccatum, quia est separatio à fine; ergo jam hic consequitur remissionem peccati. Nec valet dicere quòd *S. Doctor* loquatur hîc de dolore requisito in Sacramento Pœnitentiæ. Quamvis enim hîc loquatur de partibus hujus Sacramenti, tamen loquendo de Contritione, generaliter de ipsa loquitur tanquam virtute, prout faciunt Auctores, qui agendo de dolore requisito ad Sacramentum Pœnitentiæ, agunt etiam de contritione*

in genere. Unde *S. Th.* ibi proponit quæstionem, « utrum parva » contritio sufficiat ad deletionem magnorum peccatorum? » Et inde resolvit: « Quælibet contritio est gratia gratum faciens » informata; ergo, quantumcumque sit parva, delet omnem » culpam. » Nullum hîc, neque in toto articulo verbum facit *S. Doctor* de Sacramento Pœnitentiæ; cur ergo ipsius doctrina est restringenda ad contritionem in Sacramento? Deinde, quòd ipse loquatur de contritione in genere, patet ex quæstionibus, quas antecederet proponit, nempe: « An contritio sit dolor pro peccatis assumptis cum proposito confitendi? An sit actus virtutis? » An contritio debeat esse de peccato originali? An tota vita sit » tempus contritionis? An in alia vita animæ conterantur de peccatis? » Subjecta horum Dubiorum reduci quidem non possunt ad contritionem uti materiam Sacramenti. Præterea, quòd *S. Th.* fuerit pro hac sententia, nempe quòd omnis contritio deleat peccatum extra Sacramentum, patet ex illo quòd dicit in *3. p. q. 86. ar. 3.* ubi: « ad rationem veræ pœnitentiæ requiri, ut detestetur » peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum. » Item ex textu supra allato in *Quodl. 4. ar. 1.* ubi (ut retulimus) ait, « quòd per solam contritionem dimittitur peccatum... sed si antequam absolvatur, habeat hoc Sacramentum in voto, jam virtus clavium operatur in ipso, et consequitur remissionem culpæ. » Ergo semper ac loquitur *S. Doctor* absolutè de dolore qui ad rationem contritionis pertingit, semper intelligit per ipsum remitti peccatum extra Sacramentum.

442. — Quòd autem quævis contritio orta ex caritate prædominante, licet remissa, deleat peccatum, probatur 1. ex *Trid. ex eod. c. 4. in sess. 14.* ubi dicitur: « Etsi contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo » reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu recipiatur, » etc. » Ergo dolor caritate perfectus jam peccatorem justificat ante susceptionem Sacramenti. Adversarii tamen legunt contritionem, non caritate perfectam, sed caritatem perfectam, ex quo inferunt Concilium loqui de caritate intensa. Sed ego et *Petrot. Frassen. ac Lugo* legimus in pluribus exemplaribus caritate perfectam. Et sic vero non similis legendum videtur, nam tò perfectam respicit propriè non caritatem, sed contritionem, cum hîc dividat Concilium contritionem in perfectam et imperfectam, prout legenti patet. Imò esto tò perfectam respiceret caritatem, non sequitur, quòd Conc. ad justificationem extra Sacramentum requirat caritatem intensam; nam caritas prædominans, adhuc remissa, etiam est perfecta caritas, quamvis intensa sit perfectior; Perfectio enim aut imperfectio caritatis, ut bene ait *Tourn. t. 9. p. 74.* non sumitur ex intensione aut remissione, sed ex motivo, à quo oritur: hinc perfecta caritas est quæ oritur ex motivo bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni à Deo consequendi. Ergo si Concilium dixisset caritatem, non caritate, utique vocasset caritatem perfectam ad distinctionem imperfectæ, sive inchoatæ, quæ (ut infra dicemus) non pertingit ad caritatem